

Troost en inzicht van engelachtige figuren

'Angels in America' is nog niet verjaard

► *Angels in America* is een nieuwe marathonvoorstelling van Ivo van Hove.

► En een nieuw hoogtepunt van Toneelgroep Amsterdam.

Door WILFRED TAKKEN

Leeg, kaal en groot is het podium, en op de immense vloer liggen hoopjes mensen, gezicht in de handen verstopt. Zieke mensen, zwakke, verlaten mensen die dan ineens zo sterk en zo geestig blijken te zijn. Ze kruipen bij elkaar, of ze laten elkaar in de steek, ze worden bezocht door engelen en demonen uit het verleden. Maar zwak, sterk, goed of boosaardig: vroeg of laat zal God ze wegrapen.

Ivo van Hove maakt dit seizoen met zijn Toneelgroep Amsterdam twee marathonvoorstellingen. In de eerste, *Romeinse Tragedies*, was het podium volgezet met videoschermen en ander modern heisa. Doorlopend moest het oog kiezen waarheen te gaan. In de tweede marathon, *Angels in America*, kiest Van Hove voor de leegte. Er is een kist met twee dj-grammofoons waarop platen van David Bowie worden gedraaid, er is een infuus, en op het achterdoek wordt wat bewegend behang geprojecteerd: New York, wuivend graan, schommelend kind.

Zonder enige steun van aankleding laat Van Hove de voorstelling geheel dragen door zijn acht spelers, zijn prachtige, sterke groep spelers; het ensemble dat Toneelgroep Amsterdam al zo lang tot het beste gezelschap van het land maakt, en dat *Angels in America* tot grote hoogte tilt; na *Romeinse Tragedies* een nieuw

hoogtepunt van het toneelseizoen.

Angels in America van Tony Kushner is een moderne Amerikaanse klassieker uit 1992 die in 1995 door het Ro Theater in Nederland werd opgevoerd, en waarvan in 2003 een tv-serie werd gemaakt met sterren als Al Pacino en Meryl Streep. Tijdens de Reagan-jaren wordt een bont gezelschap aan New Yorkse homo's, joden en mormonen getroffen door de aids-epidemie. *Angels in America* is een woedend stuk tegen conservatief Amerika dat zijn ogen sloot voor de epidemie om het nieuwe optimisme dat Reagan meebracht niet te bederven.

Reagan is dood en in het Westen is aids min of meer onder controle. Toch is *Angels in America* niet verjaard. Omdat slecht zorgen voor zieken, en buitensluiten van iedereen die niet helemaal in het gareel past, zeker niet is voorbehouden aan de VS in de jaren tachtig. Maar vooral omdat Kushner dit alles inbedt in een vervoerende apocalyptische fantasie, die ver boven de harde wereld van het neoliberalisme uitstijgt, en waarin vele grote onderwerpen voorbijkomen: de migrantenstaat en de botsing van identiteiten. Groter: stilstaan, terugdraaien of eeuwig veranderen. En van doorgeschoten individualisme voorzichtig terugzoeken naar collectiviteit.

Van Hove bracht Kushners epos terug van zeven naar vijf uur met een ruime pauze. Ondanks de soapachtige hoeveelheid personages, verhaallijnen en korte scènetjes, houdt hij alles helder. Het harde realisme krijgt mooie contrapunten in de hallucinatiescènes, waarin de personages troost en inzicht krijgen van engelachtige figuren. Dankzij deze surrealistische scènes en doordat Kushner

de aids-epidemie verbindt aan een naderende eindtijd, krijgt *Angels in America* de omvang van een moderne mythologie.

De mooiste rollen worden ook het mooiste ingevuld. Elco Smits speelt de zachte, vrouwelijke homo die aids krijgt. Hij maakt hem verrukkelijk vlinderachtig en gevat, en aangrijpend in zijn woede en wanhoop. Hij vindt zijn pendant in Hadewych Minis, die een mormoonse, aan valium verslaafde huisvrouw speelt, wier man ontdekt dat hij homo is. Schakerend tussen ingeleefde wanhoop en gelukszaligheid, en geestige nuchterheid, laat Minis zien hoe deze vrouw haar waanzin koestert, als anti-gif tegen de harde buitenwereld.

Hans Kesting, de geboren koning van het gezelschap, heeft de lekkerste rol, en hij maakt daar ook het meeste van. Hij speelt de inslechte advocaat en communistenjager Roy Cohn – gebaseerd op een historisch figuur. Cohn is een jood en kashomo die een hekel heeft aan homo's en joden, omdat zij volgens hem hun *loser*-status koesteren. Hij is de All-American Bokito die alleen gelooft in macht, en die begrijpt dat Amerika slechts geschikt is voor de allersterksten, en dan alleen nog voor diegene met veel geluk en weinig geweten. Kesting was al genomineerd voor de Louis d'Or, voor zijn rol van Marcus Antonius in *Romeinse Tragedies*. Met deze gevallen koning Cohn erbij, kan de toneelprijs hem niet meer ontgaan.

THEATER

Angels in America van Tony Kushner door Toneelgroep Amsterdam.

Tournee t/m 31 mei. Info: www.toneelgroepamsterdam.nl ●●●●

Zieke, zwakke en verlaten mensen worden bezocht door engelen. Foto Toneelgroep Amsterdam